

Metodiskais materiāls

Kapsētu likuma piemērošana

Metodiskais materiāls sagatavots, lai vienādotu pašvaldību izpratni par tiem Kapsētu likuma piemērošanas jautājumiem, kuros pēc likuma spēkā stāšanās pašvaldībām radušās praktiskas neskaidrības. Materiālā apkopoti skaidrojumi jautājumos, kas no pašvaldību puses tika aktualizēti Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijas (VARAM) 2026. gada 7. jūlija tiešsaistes seminārā pašvaldībām par Kapsētu likuma piemērošanu¹. Metodiskajā materiālā iekļauti arī Iekšlietu ministrijas, Veselības inspekcijas un Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes (NKMP) sniegtie skaidrojumi atsevišķos to kompetences jautājumos. Papildus norādāms, ka skaidrojumi par likuma regulējumu tostarp pieejami arī likumprojekta “Kapsētu likums” anotācijā² (anotācija skaidro Ministru kabinetā iesniegtā likumprojekta redakciju un tā izmantojama, ņemot vērā Saeimā veiktās izmaiņas) un Saeimas likumdošanas datu bāzē³.

Turpmāk tekstā lietotie saīsinājumi:

Kapsētu likums – turpmāk arī **likums**;
pašvaldības kapsētu apbedījumu reģistrs – turpmāk arī **PKAR**;
Fizisko personu reģistrs – turpmāk arī **FPR**.

1. Kapsētu likuma darbības joma un privātas kapsētas

Likums primāri regulē pašvaldību kapsētu izveidošanu, apsaimniekošanu, kapavietu piešķiršanu un citus ar pašvaldības kapsētu izmantošanu saistītus jautājumus. Pašvaldības autonomā funkcija izveidot un uzturēt kapsētas⁴ nav interpretējama kā vispārējs pienākums pārvaldīt vai uzturēt jebkuru kapsētu, kas atrodas pašvaldības administratīvajā teritorijā.

Privātas kapsētas, tostarp reliģisko organizāciju kapsētas, pārvaldību nosaka tās īpašnieks.⁵ Kapsētu likums neparedz īpašu sadarbības modeli starp pašvaldību un reliģisko organizāciju kapsētas apsaimniekošanā. Ja pašvaldība faktiski veic darbus kapsētā, kas tai nepieder, šādas sadarbības tiesiskais pamats vērtējams atsevišķi ārpus likuma regulējuma. Aicinām ņemt vērā, ka reliģisko organizāciju darbības regulējuma jautājumi ir Tieslietu ministrijas kompetencē.

Vienlaikus atsevišķas Kapsētu likuma prasības attiecas arī uz citu personu kapsētām:

- apbedīšanai piemērojamas likuma prasības par apbedīšanas dziļumu, kā arī pārapbedīšanas un virsapbedījuma termiņiem;
- pienākums aktualizēt FPR ziņas par apbedīšanu attiecas uz visiem publisko un privāto kapsētu īpašniekiem, bet par kremācijas faktu – uz kremācijas pakalpojuma sniedzējiem;
- privātas kapsētas īpašniekam ir pienākums sniegt pašvaldībai likuma 6. pantā minēto informāciju iekļaušanai PKAR.

Pašvaldībai nav pienākums uzraudzīt, vai privātas kapsētas īpašnieks sniedz nepieciešamo informāciju iekļaušanai PKAR⁶. Ja šāda informācija ir saņemta, pašvaldība to minētajā reģistrā iekļauj. Pašvaldībai nav arī pienākuma pārbaudīt privātas kapsētas īpašnieka

¹ Semināra prezentācija pieejama: <https://www.varam.gov.lv/lv/kapsetu-likums>

² Pieejama:

<https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/0/408A0385FD8AA8E3C2258CF800260C5F?OpenDocument>

³ Pieejami:

<https://titania.saeima.lv/LIVS14/SaeimaLIVS14.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttocategory=1032/Lp14>

⁴ Pašvaldību likuma 4. panta pirmās daļas 2. punkts

⁵ Likuma 2. panta trešā daļa

⁶ Likuma 7. pants

sniegto ziņu patiesumu. Privātas kapsētas īpašnieks kapavieta piešķiršanu organizē atbilstoši savas kapsētas pārvaldības kārtībai un ar kapavietas piešķiršanu saistīta privātas personas rīcība nekļūst par administratīvu procesu tikai tādēļ, ka attiecīgā informācija vēlāk tiek nodota pašvaldībai iekļaušanai PKAR.

2. Kapsētas izveidošana, būtiska paplašināšana un slēgšana

2.1. Kapsētas projekts vai arhitektoniskā risinājuma koncepcija

Kapsētas izveidošanai vai būtiskai paplašināšanai pašvaldība izstrādā projektu vai arhitektoniskā risinājuma koncepciju.⁷ Ar būtisku paplašināšanu saprotama paplašināšana, kas **pārsniedz 10 %** no esošo kapavieta skaita. Minētais projekts pats par sevi nav būvprojekts Būvniecības likuma izpratnē, un tas nav reģistrējams Būvniecības informācijas sistēmā. Ja kapsētā paredzēta būvniecība, attiecīgajām būvēm būvniecības process vērtējams atsevišķi.

Ja teritorijas plānojumā kapsētas funkcionālā zona ir noteikta plašāka par faktiski izmantoto kapsētas teritoriju, projekta vai arhitektoniskā risinājuma koncepcijas nepieciešamība saistāma ar faktisku kapsētas paplašināšanu – proti, līdz šim apbedījumiem neizmantotā teritorijā paredzēts sākt kapavieta piešķiršanu un apbedīšanu.

Izvēloties jaunas kapsētas teritoriju, papildus likuma prasībām jāņem vērā Ministru kabineta 1998. gada 29. decembra noteikumos Nr. 502 “Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika” ietvertie nosacījumi, tostarp par applūšanas risku, augsnes īpašībām un gruntsūdens līmeni.

Kapsētas **projekta vai arhitektoniskā risinājuma koncepcijas** izstrādi nodrošina pašvaldība. Kapsētu likuma 3. panta ceturtajā daļā paredzētais NKMP un citu kultūras mantojuma institūciju atbalsts ir metodisks atbalsts, nevis obligāts projekta saskaņojums.

Normas mērķis ir nodrošināt kultūrvēsturisko kapsētu veidošanas tradīciju un konkrētās vietas ainavisko vērtību saglabāšanu. Kā norādījusi NKMP – tās iesaiste kapsētas attīstības projekta vai arhitektoniskās un ainaviskās koncepcijas izstrādē nosakāma atbilstoši tam, vai un kādā apjomā konkrētā iecere skar NKMP kompetencē esošu kultūras mantojumu. Gadījumos, kad šāda tieša kompetence nepastāv, NKMP pēc pieprasījuma var sniegt metodisku konsultāciju par vispārējiem kultūras mantojuma saglabāšanas principiem. Savukārt konkrētās vietas un reģiona vēsturiskās, ainaviskās un apbedīšanas kultūras īpatnības apzina un projekta risinājumos integrē pašvaldība sadarbībā ar tās piesaistītajiem attiecīgo jomu speciālistiem.

Izstrādājot kapsētas attīstības projektu vai arhitektoniskā un ainaviskā risinājuma koncepciju, būtiski nodrošināt, lai kultūrvēsturisko vērtību apzināšana un izpēte notiktu pirms konkrētu pārveidojumu risinājumu izstrādes. Apzināšanas un izpētes rezultātiem jākalpo par pamatu turpmāko projektēšanas risinājumu izstrādei, nevis kultūrvēsturiskās vērtības jāvērtē tikai pēc projekta izstrādes. Atbilstoši ieceres raksturam un apjomam pašvaldībai nepieciešams piesaistīt attiecīgo jomu speciālistus, kuri savas profesionālās kompetences ietvaros veic nepieciešamo izpēti un izvērtējumu un piedalās saglabāšanas un attīstības risinājumu izstrādē.⁸

2.2. Kapsētas statuss teritorijas plānojumā un tās slēgšana

Kapsētu likums neparedz formālus kapsētu statusus, piemēram, “atvērta”, “daļēji slēgta” vai “slēgta”, kā arī neuzliek pienākumu šādus statusus nostiprināt teritorijas plānojumā. Teritorijas plānojuma uzdevums ir noteikt teritorijas atļauto (plānoto) izmantošanu, savukārt lēmums par konkrētas kapsētas izveidošanu, paplašināšanu vai slēgšanu ir pašvaldības domes kompetences jautājums⁹.

Kapsētu slēdz, ja tajā vairs nav iespējams piešķirt kapavietas apbedījumu veikšanai.¹⁰ Minētais nav tulkojams tikai kā fiziski brīvu kapavieta neesamība. Piemēram, kapsētā var būt

⁷ Likuma 3. panta otrā daļa

⁸ Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes 2026. gada 7. septembra vēstule Nr. 2026/06-01/1183

⁹ Likuma 3. panta pirmā daļa

¹⁰ Likuma 3. panta sestā daļa

no apbedījumiem brīvas, taču personas izmantošanā nodotas kapavietas. Pašvaldība pati izvērtē un pamato, vai konkrētajā kapsētā vēl ir iespējams piešķirt jaunas kapavietas. Domes lēmumā norāda, kāda veida apbedījumiem kapsēta tiek slēgta. Līdz ar to iespējama situācija, ka jaunas kapavietas attiecīgajā kapsētā vairs netiek piešķirtas, bet noteikta veida apbedījumi jau piešķirtās kapavietās vēl ir iespējami.

3. Kapsētas apsaimniekošanas prasības

3.1. Kapsētas robežas iezīmēšana

Likuma prasība, ka dabā jāiezīmē kapsētas teritorijas robeža vietās, kur tā nav acīmredzama¹¹, nenozīmē obligātu kapsētas nožogojumu. Pašvaldība izvēlas konkrētajai kapsētai piemērotāko risinājumu, ņemot vērā teritorijas izvietojumu un pieejamos resursus. Robežu var padarīt uzskatāmu arī ar apstādījumiem, zemes vaļņiem, sietu, ķēdēm, akmens krājumiem, mūri vai citu dabā skaidri uztveramu risinājumu.

3.2. Atkritumu savākšanas punkts un citi kapsētas labiekārtojumi

Prasība kapsētā nodrošināt vismaz vienu sadzīves atkritumu savākšanas punktu¹² nav tulkojama tādējādi, ka katrā kapsētā obligāti jāizveido sadzīves atkritumu dalītās savākšanas punkts Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumu Nr. 788 "Noteikumi par atkritumu savākšanas un šķirošanas vietām" izpratnē vai obligāti jānovieto konkrēta veida kontainers. Dalīto atkritumu savākšanu likums paredz nodrošināt pēc iespējas. Kapsētas apsaimniekotājs var izvēlēties kapsētas izmēram un apmeklētībai atbilstošu risinājumu, ja vien ir skaidri noteikta vieta atkritumiem un tiek nodrošināta to savākšana.

Ūdens ņemšanas vietas un tualetes ierīkošana nav noteikta kā obligāta prasība katrā kapsētā. Pašvaldība, izvērtējot kapsētas apmeklētību un faktiskos apstākļus, tās var ierīkot pēc iespējas.

4. Kapavietas piešķiršana un atļauja apbedīt vai novietot urnu

4.1. Lēmuma forma un iesniegumu izskatīšanas termiņi

Lēmums par kapavietas piešķiršanu ir administratīvais akts.¹³ Ja PKAR pašvaldībā ir izveidots, pozitīvs lēmums nav jānoformē kā atsevišķs rakstveida dokuments – tas tiek pieņemts ar ieraksta izdarīšanu PKAR, norādot iesniedzēju kā kapavietas turētāju. Šāds risinājums atbilst Administratīvā procesa likumā paredzētajai iespējai administratīvo aktu izdot ieraksta veidā reģistrā.¹⁴

Ja PKAR vēl nav izveidots, pašvaldībai kapavietas piešķiršana jānoformē atsevišķā rakstveida administratīvajā aktā. Praktiski pašvaldība var izstrādāt vienotu lēmuma formu, ko izmanto atbildīgie darbinieki. Pēc PKAR izveides iepriekš uzkrātā informācija, tostarp ar kapavietas piešķiršanu un izmantošanu saistīto lēmumu dati, iekļaujama PKAR Kapsētu likuma pārejas noteikumos paredzētajā termiņā¹⁵.

Ja personai tiek piešķirta jauna kapavieta, piemērojams likuma 8. panta regulējums. Ja kapavieta jau ir piešķirta iepriekš un nepieciešama tikai atļauja veikt apbedīšanu, urnas apbedīšanu vai novietošanu kolumbārijā, piemērojams likuma 12. pants – pašvaldība pieņem lēmumu par apbedīšanas vai urnas novietošanas atļauju vai atteikumu. Arī šis lēmums ir administratīvais akts, un pozitīvu lēmumu iespējams noformēt ar ierakstu PKAR. Tādējādi pašvaldībai nav atkārtoti jāpiešķir jau iepriekš piešķirta kapavieta.

¹¹ Likuma 4. panta pirmās daļas 2. punkts

¹² Likuma 4. panta pirmās daļas 3. punkts

¹³ Likuma 8. panta pirmā daļa

¹⁴ Administratīvā procesa likuma 69. panta pirmās daļas 2. punkts

¹⁵ Likuma pārejas noteikumu 2. punkts

Iesniegums par kapavietas piešķiršanu vai atteikumu piešķirt kapavieta izlemjams bez liekas kavēšanās, bet ne vēlāk kā triju dienu laikā.¹⁶ Ja atteikums tiek apstrīdēts, lēmums par apstrīdēto administratīvo aktu pieņemams septiņu dienu laikā no apstrīdēšanas iesnieguma saņemšanas.¹⁷ Ņemot vērā jautājuma steidzamību, pašvaldībai konkrētais gadījums pēc iespējas izskatāms ātrāk par maksimāli pieļaujamo termiņu.

4.2. Personu tiesības uz kapavieta

Ja ir izpildīts kāds no likuma 8. panta otrajā daļā noteiktajiem kritērijiem, pašvaldība nevar saistošajos noteikumos ieviest papildu nosacījumus, kas personai liegtu likumā paredzētās tiesības uz kapavieta. Ja likumā noteiktais deklarētās vai papildu dzīvesvietas kritērijs ir izpildīts, papildu “faktiskās saiknes” vai minimāla deklarēšanās ilguma kritēriju pašvaldība noteikt nevar. Tāpat Kapsētu likums neparedz iesniedzēja radniecību ar mirušo kā obligātu kritēriju kapavietas piešķiršanai, ņemot vērā, ka apbedīšanu var uzņemties arī persona, kas nav mirušā radnieks.

Likumā pašvaldībai noteiktais pienākums piešķirt kapavieta nav interpretējams kā personas tiesības saņemt tieši konkrētu kapavieta konkrētā kapsētā vai konkrētā kapsētas sektorā. Pašvaldība izvērtē kapsētu pieejamību, kapavieta resursu un citus faktiskos apstākļus un pēc iespējas ņem vērā iesniedzēja vēlmi. Pašvaldība var saglabāt arī līdzšinējo praksi, kas kapavietas piešķiršanu organizē, ņemot vērā personas saikni ar konkrētu pagastu vai citu pašvaldības teritoriālo vienību, ciktāl tas neierobežo likuma 8. panta otrajā daļā garantētās tiesības uz kapavieta pašvaldībā.

Likuma 8. panta trešā daļa dod pašvaldībai tiesības saistošajos noteikumos paredzēt papildu gadījumus, kad kapavieta var piešķirt pēc personas izvēles, ja kapsētā ir iespējams veikt apbedījumu. Tā ir pašvaldības tiesība, nevis pienākums. Šajā regulējumā pašvaldība var ņemt vērā, piemēram, cita veida mirušā vai iesniedzēja saikni ar pašvaldību.

Savukārt likuma 8. panta piektā daļa ļauj saistošajos noteikumos paredzēt, kādos gadījumos un kādā kārtībā personai var piešķirt vienu vai vairākas blakus esošas kapavietas. Šajā ietvarā pašvaldība var regulēt arī kapavieta “rezervēšanu” nākotnes apbedījumiem un noteikt maksimāli piešķiramo kapavieta skaitu. Nosakot šādu kārtību, pašvaldībai jāvērtē kapavieta pieejamība un jānovērš nepamatota kapavieta aizņemšana, īpaši kapsētās ar ierobežotu brīvo kapavieta skaitu.

4.3. Kapavietas turētāja statuss un kapavietas izmantošanas tiesību pāreja

Vēsturiskajās pašvaldību vestajās kapu grāmatās vai citās informācijas glabāšanas vietnēs informācija par kapavietas turētāju var nebūt saglabājusies vai var būt nepilnīga. Šādā gadījumā pašvaldībai jāvērtē tās rīcībā esošie dokumenti un citi faktiskie apstākļi, lai noskaidrotu, vai attiecīgā kapavieta ir bijusi nodota iesniedzēja lietošanā. Ja kapavietas izmantošanas tiesības nav konstatējamas, pašvaldība ir tiesīga atteikt atļauju apbedīt, pamatojoties tikai uz personas apgalvojumu par vēsturisku saikni ar kapavieta.

Kapavietas turētāja nāves gadījumā personu loku, kuras var lūgt piešķirt kapavietas izmantošanas tiesības, nosaka likums¹⁸. Attiecīgi pašvaldība nav tiesīga saistošajos noteikumos šo personu loku paplašināt vai noteikt citu kārtību attiecīgo tiesību piešķiršanai. Ja uz kapavieta pieteikušās vairākas personas, piemērojama likumā noteiktā priekšrocība laulātajam vai tuvākas pakāpes radniekam, bet vienas pakāpes radnieku gadījumā - tam, kurš iesniegumu iesniedzis pirmais.

Arī kapavietas izmantošanas tiesību nodošana pēc kapavietas turētāja gribas notiek likumā noteiktajā kārtībā.¹⁹ Pašvaldība šo tiesību pāreju nevar aizstāt ar citu kritēriju esamību.

¹⁶ Likuma 8. panta sestā daļa

¹⁷ Likuma 8. panta devītā daļa

¹⁸ Likuma 8. panta septītā daļa

¹⁹ Likuma 8. panta astotā daļa

5. Kapavietas labiekārtošana

Kapavietas labiekārtošanas darbiem nav piemērojams būvniecības tiesiskais regulējums²⁰ un pašvaldība saistošajos noteikumos nevar noteikt papildu kapavietas turētājam adresētas prasības, piemēram, pieminekļu un citu kapavietas labiekārtojuma elementu izvietojumam.

Pašvaldību likuma 45. panta pirmās daļas 2. punktā paredzētas tiesības pašvaldībai noteikt publiskā lietošanā nodotas pašvaldības teritorijas, tostarp kapsētas, izmantošanu. Uz šā pilnvarojuma pamata pašvaldība var noteikt visiem kapsētas lietotājiem vienādi piemērojamu teritorijas izmantošanas kārtību un aizliegumus, piemēram, transportlīdzekļu kustības ierobežojumus vai noteikumus par darbībām koplietošanas teritorijā. Šāds regulējums nedrīkst tikt izmantots, lai ārpus Kapsētu likuma pilnvarojuma normatīvi regulētu tikai kapavietas turētāja tiesības un pienākumus.

6. Nekoptas kapavietas un kultūrvēsturisku vērtību saglabāšana

Pēc Kapsētu likuma spēkā stāšanās nekoptu kapavieta konstatēšanai un kapavietas izmantošanas tiesību atņemšanai piemērojama likumā noteiktā procedūra. Pašvaldība nevar saglabāt iepriekšējo "aktēšanas" kārtību, ja tā atšķiras no likuma prasībām.

Ja nekoptajā kapavietā atrodas piemineklis vai cits kapavietas iekārtojuma elements ar konstatējamu kultūrvēsturisku vērtību, pirms lēmuma par kapavietas izmantošanas tiesību atņemšanu pašvaldībai jākonsultējas ar Nacionālo kultūras mantojuma pārvaldi. Ja elementam ir **kultūrvēsturiska, arhitektoniska vai mākslinieciska vērtība**, tas saglabājams.²¹

NKMP norādījusi, ka tā savas kompetences ietvaros var izvērtēt objekta māksliniecisko, vēsturisko un citu kultūrvēsturisko vērtību un nozīmi, tostarp salīdzinājumā ar līdzīgiem objektiem. Vienlaikus pilnvērtīgam izvērtējumam būtiska ir informācija par konkrētās vietas vēsturiskajām tradīcijām, attīstību un lokālo kontekstu, kura apzināšanā nozīmīga loma ir pašvaldībai un tās institūcijām. Latvijas Nacionālā bibliotēka, Latvijas Nacionālais arhīvs un valsts muzeji atbilstoši savai kompetencei nodrošina piekļuvi bibliogrāfiskiem, dokumentāriem, priekšmetiskiem, fotogrāfiskiem un citiem izpētes avotiem, kā arī profesionālajām zināšanām. Savukārt Latvijas Nacionālais kultūras centrs īsteno valsts politiku nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanā un sniedz šajā jomā metodisku un konsultatīvu atbalstu. Nozīmīga loma konkrētās teritorijas vēsturisko un kultūras vērtību apzināšanā ir arī pašvaldību muzejiem, bibliotēkām, kultūras centriem, novadpētniekiem un vietējām kopienām.

Pirms darbībām, kas paredz vēsturiskas kapavietas pārveidošanu, nepieciešams noskaidrot, vai konkrētajā kapavietā nav saglabājušās pazīmes, kas varētu liecināt par tās iespējamu kultūrvēsturisko vērtību. Sākotnējā kapavietas un tās inventāra apzināšanā būtu jāņem vērā šādas pazīmes: **iespējamais datējums, saglabājušies uzraksti un simbolika, saistība ar vēsturiski nozīmīgām personām, dzimtām, notikumiem vai kopienām, kā arī kapavietas nozīme kapsētas vēsturiskajā un telpiskajā struktūrā.**

Izvērtējot kapu pieminekļus un citus kapavietas elementus, papildus ņemams vērā to retums un tipoloģija, materiāls un izgatavošanas tehnika, mākslinieciskā un amatnieciskā kvalitāte, autora, meistara, darbnīcas vai ražotāja identificējamība, kā arī autentiskums un saglabātības pakāpe. Minēto pazīmju konstatēšana pati par sevi nenozīmē ne kultūrvēsturiskās vērtības galīgu noteikšanu, ne juridiska aizsardzības statusa piešķiršanu, bet norāda uz nepieciešamību objektu profesionāli izvērtēt pirms tā pārveidošanas, pārvietošanas, demontāžas vai citas neatgriezeniskas rīcības.

Konsultēšanās ar NKMP veicama normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, iesniedzot konkrētā jautājuma izvērtēšanai nepieciešamo informāciju un dokumentāciju. Pašvaldībai atbilstoši objekta raksturam pirms vērtēšanas NKMP būtu jānodrošina sākotnējās informācijas apkopošana par objektu un tā kontekstu. Par praktiskiem kultūras pieminekļu saglabāšanas

²⁰ Likuma 9. pants

²¹ Likuma 11. panta septītā daļa

jautājumiem primāri nepieciešams konsultēties ar NKMP reģionālajām nodaļām, kas ikdienā sniedz konsultācijas par kultūras mantojuma saglabāšanas jautājumiem.

Atkarībā no objekta rakstura, iesniegtās informācijas un risināmā jautājuma NKMP savas kompetences ietvaros var sniegt konsultāciju par kultūras mantojuma saglabāšanas principiem un turpmāko rīcību, norādīt uz nepieciešamību veikt papildu izpēti vai piesaistīt attiecīgās jomas speciālistu, kā arī gadījumos, kad tas ietilpst NKMP kompetencē, veikt konkrētā objekta vai jautājuma padziļinātu izvērtēšanu. Tādējādi **konsultēšanās ar NKMP nebūtu veidojama kā katras nekoptas kapavietas obligāta individuāla pārbaude**, bet gan kā mērķtiecīgs profesionālas konsultācijas un izvērtēšanas mehānisms gadījumos, kad pēc pašvaldības organizētas sākotnējās apzināšanas un nepieciešamās informācijas apkopošanas saglabājas pamatotas neskaidrības par objekta kultūrvēsturisko nozīmi, nepieciešamo saglabāšanas risinājumu vai citiem jautājumiem, kas ietilpst NKMP kompetencē.²²

7. Apbedīšanas dziļums, pārapbedīšana un virsapbedījums

Likums nosaka vispārējo apbedīšanas dziļumu – mirušo apbedī 1,5 līdz 2 metru dziļumā, bet urnu vismaz 0,5 metru dziļumā.²³ Pašvaldības dome, ņemot vērā augsnes īpašības un gruntsūdens līmeni konkrētajā kapsētā, saistošajos noteikumos var noteikt citas prasības attiecībā uz apbedīšanas dziļumu, virsapbedījumiem un kapavietu izmēriem.²⁴

Veselības inspekcija ir norādījusi, ka atsevišķas tehniskās vadlīnijas par apbedīšanas dziļumu un virsapbedījuma nosacījumiem dažādos gruntsūdens līmeņos un augsnēs pašlaik nav paredzēts izstrādāt. Izvērtējums veicams katrai kapsētai individuāli. Ja kapsētas teritorijā ir sarežģīti ģeoloģiskie vai hidroģeoloģiskie apstākļi, pašvaldībai ieteicams piesaistīt attiecīgās jomas speciālistus, lai izvērtētu iespējamās sabiedrības veselības un vides riskus.

Izvērtējumā var izmantot Ministru kabineta 1998. gada 29. decembra noteikumos Nr. 502 "Aizsargjoslu ap kapsētām noteikšanas metodika" ietvertos kritērijus par applūšanas risku, sausas un porainas augsnes piemērotību un gruntsūdens līmeni. Vienlaikus minētie noteikumi paši par sevi nenosaka kritērijus cita apbedīšanas dziļuma vai cita virsapbedījuma termiņa noteikšanai jau esošās kapsētās.²⁵

Virsapbedījumu var veikt ne agrāk kā 20 gadus pēc iepriekšējā apbedījuma. Izņēmuma gadījumā, ņemot vērā augsnes īpašības un gruntsūdens līmeni un saņemot Veselības inspekcijas atļauju, virsapbedījumu var veikt ne agrāk kā pēc 15 gadiem. Veselības inspekcija ir skaidrojusi, ka tās atļauja nav nepieciešama visos pārapbedīšanas gadījumos. Par atļaujas nepieciešamību konkrētā gadījumā nepieciešams konsultēties minētajā institūcijā.

8. Pelnu izkaisīšana un kolumbāriji

Kapsētā pašvaldība var izveidot atsevišķu sektoru kremētu mirušo personu pelnu izkaisīšanai, pelnu izkaisīšana kapsētā saskaņojama ar kapsētas apsaimniekotāju.²⁶ Kapsētu likums neregulē pelnu izkaisīšanu ārpus kapsētas teritorijas. Šis jautājums likumprojekta izskatīšanas laikā tika vērtēts galvenokārt kā ētiskas, nevis epidemioloģiskās drošības dabas jautājums, un plašāks regulējums likumā netika ietverts.

Kapsētu likums neregulē kolumbāriju kā atsevišķu būvi ārpus kapsētas teritorijas un šādu iespēju neizslēdz. Konkrēta risinājuma pieļaujamība vērtējama pēc teritorijas plānošanas, būvniecības un īpašuma tiesiskā regulējuma. Ja kolumbārijs ir pašvaldības izveidots objekts, tā izmantošanas kārtību un izmantošanas maksas jautājumus pašvaldība risina atbilstoši savai kompetencei.

²² Nacionālās kultūras mantojuma pārvaldes 2026. gada 7. septembra vēstule Nr. 2026/06-01/1183

²³ Likuma 12. panta trešā daļa

²⁴ Turpat

²⁵ Veselības inspekcijas 2026. gada 30. jūlija vēstule Nr. 1.7.1.-2./7430

²⁶ Likuma 12. panta piektā daļa

9. Ziņu aktualizēšana Fizisko personu reģistrā (FPR)

9.1. Par FPR funkcionalitātes ieviešanu

Ziņu aktualizēšanas pienākums FPR²⁷ praktiski izpildāms līdz ar attiecīgās FPR funkcionalitātes nodrošināšanu. Likumā noteikts, ka funkcionalitāte jānodrošina ne vēlāk kā līdz 2027. gada 31. decembrim.²⁸ Iekšlietu ministrija ir informējusi, ka Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP) šobrīd veic nepieciešamos izstrādes darbus un nodrošinās funkcionalitātes darbības uzsākšanu līdz norādītajam termiņam.

Līdz funkcionalitātes ieviešanai pašvaldībai kā kapsētas īpašniekam un kremācijas pakalpojumu sniedzējam ir jānodrošina, ka netiek zaudēta informācija par apbedīšanu vai kremāciju, kas veikta no 2026. gada 29. aprīļa – likuma spēkā stāšanās dienas. Pēc funkcionalitātes ieviešanas PMLP paredzēs iespēju aktualizēt FPR arī tās ziņas, kas radušās laikposmā no Kapsētu likuma spēkā stāšanās līdz attiecīgas funkcionalitātes ieviešanai. Tādēļ pašvaldībai pārejas periodā nepieciešams organizēt attiecīgo ziņu uzkrāšanu savā rīcībā esošā drošā un pārskatāmā veidā.

Iekšlietu ministrija ir norādījusi, ka informēs par FPR funkcionalitātes ieviešanu, kā arī par nepieciešamo mācību organizēšanu pašvaldībām. Pašvaldības par praktisko ieviešanu attiecīgi tiks informētas pirms pienākuma izpildes uzsākšanas.²⁹

Papildus norādāms, ka PKAR un FPR ir divi atšķirīgi reģistri ar atšķirīgu tiesisko mērķi. Kapsētu likums neparedz, ka tie būtu savstarpēji integrējami. PKAR ir pašvaldības veidots reģistrs, savukārt FPR ir valsts reģistrs, kurā kapsētas īpašnieks un kremācijas pakalpojuma sniedzējs aktualizē likumā noteiktās ziņas.

10. Pašvaldības kapsētu apbedījumu reģistrs (PKAR)

10.1. Reģistra forma

Kapsētu likums neprasa pašvaldībai izveidot jaunu specializētu informācijas sistēmu PKAR vešanai. Būtiski ir, lai PKAR būtu elektroniskā formā, tajā par katru pašvaldības kapsētu būtu ietverts vismaz likuma 6. panta pirmajā daļā noteiktais informācijas apjoms un tiktu nodrošināta informācijas aktualizācija un aizsardzība, kā arī atsevišķas informācijas publiskošana.

PKAR var tikt uzturēts jau esošā pašvaldības sistēmā, ja ar to iespējams izpildīt visas likuma prasības. Nav izslēgts arī risinājums, kurā informācija tehniski tiek glabāta vairākās savstarpēji sasaistāmās datu uzglabāšanas vietās. Pašvaldībai jāspēj nodrošināt, ka kopumā tā uztur pārskatāmu informāciju par visām savām kapsētām.

Likums nenosaka konkrētu elektronisko formu, kādā PKAR būtu vedams. Vienlaikus pašvaldībai jāvērtē, vai ar izvēlēto risinājumu praktiski iespējams kvalitatīvi nodrošināt visus reģistra elementus, īpaši kapavietu numerāciju un izvietojuma shēmu, datu drošību, piekļuves kontroli un regulāru aktualizēšanu. Piemēram, pašvaldības oficiālajā tīmekļvietnē tiek ievietota saite uz ārēju risinājumu, kurā sabiedrībai faktiski ir pieejama visa likuma 6. panta otrajā daļā prasītā informācija. Būtiski ir nevis tehniski dublēt datus, bet nodrošināt to faktisku pieejamību.

Jāņem vērā, ka PKAR iekļautie mirušo personu dati nav aizsargājami tādā veidā kā dzīvu fizisko personu dati. Savukārt kapavietas turētāja dati ir aizsargājami un piekļuve tiem nodrošināma tikai personām, kurām tā nepieciešama reģistra uzturēšanai vai kuru tiesības saņemt datus izriet no ārējiem normatīvajiem aktiem. Pašvaldībai, izvēloties tehnisko risinājumu, jānodrošina atbilstoša piekļuves kontrole un personas datu aizsardzība.

²⁷ Likuma 15. pants

²⁸ Likuma pārejas noteikumu 3. punkts

²⁹ Iekšlietu ministrijas 2026. gada 12. augusta vēstule Nr. 1-23/2185/26

10.2. Vēsturiskie un nepilnīgie dati

Pašvaldībai nav uzlikts pienākums rekonstruēt vēsturisku informāciju, kas nav saglabājusies un objektīvi nav atjaunojama. Pārejas noteikumi paredz PKAR iekļaut pašvaldības rīcībā esošo informāciju, kas uzkrāta pirms likuma spēkā stāšanās.³⁰ Ja vēsturiskie dati ir nepilnīgi, pašvaldība izvērtē to ticamību un nozīmi. Īpaši vērtīgi ir saglabāt ziņas, kas nepieciešamas, piemēram, lai vēlāk izvērtētu virsapbedījuma iespējamību vai identificētu apbedījuma vietu.

PKAR izveidojams četru gadu laikā no Kapsētu likuma spēkā stāšanās dienas, savukārt iepriekš uzkrātā pašvaldības rīcībā esošā informācija iekļaujama PKAR septiņu gadu laikā no likuma spēkā stāšanās dienas.³¹

11. Pašvaldību saistošie noteikumi

Pirms Kapsētu likuma spēkā stāšanās izdotie pašvaldību saistošie noteikumi par kapsētu izmantošanu pēc likuma spēkā stāšanās piemērojami tikai tiktāl, ciktāl tie nav pretrunā Kapsētu likumam, un ne ilgāk kā līdz 2027. gada 30. jūnijam.³² Pēc šā datuma iepriekš izdotos saistošos noteikumus piemērot nevar arī tad, ja atsevišķas to normas pēc būtības sakrītu ar likumā paredzēto pilnvarojumu.

Kapsētu likums paredz pašvaldībai saistošo noteikumu pilnvarojumu konkrētos jautājumos:

- pašvaldības kapsētā esošo kulta ēku un citu koplietošanas objektu izmantošanas kārtība;
- kārtība, kādā kapavieta tiek piešķirta atbilstoši iesniedzēja izvēlei, ja kapsētā ir iespējams veikt apbedījumu;
- gadījumi un kārtība, kādā personai var piešķirt vienu vai vairākas blakus esošas kapavietas;
- citas prasības attiecībā uz apbedīšanas dziļumu, virsapbedījumiem un kapavietu izmēriem.

Saistošajos noteikumos nav jādublē likuma regulējums, kā arī nav pieļaujams ārpus likumdevēja dotā pilnvarojuma paplašināt pašvaldības tiesības ierobežot personu tiesības. Tāpat minētos jautājumus ir iespējams vienoti regulēt vienos saistošajos noteikumos, ja pašvaldība to uzskata par iespējamu un nepieciešamu, tādējādi mazinot normatīvismu.

Papildus atkārtoti vēršama uzmanība, ka Pašvaldību likuma 45. panta pirmās daļas 2. punkts ļauj pašvaldībai regulēt kapsētas kā publiskā lietošanā nodotas pašvaldības teritorijas izmantošanu. Šāds regulējums attiecināms uz jebkuru kapsētas lietotāju, nevis tikai kapavietas turētāju.

Kapsētu likums īpaši neregulē situāciju, kad kapsēta pieder vienai pašvaldībai un tā to apsaimnieko, bet daļa kapsētas faktiski atrodas citas pašvaldības administratīvajā teritorijā. Šādās situācijās sadarbības ietvaros iespējams vienoties par kārtības uzturēšanu kapsētā un praktiskie risinājumi vērtējami individuāli. Kapsētu likums pats par sevi nenosaka īpašu kompetenču sadalījuma modeli šādam gadījumam.

12. Metodiskais atbalsts

Atsevišķos Kapsētu likuma piemērošanas jautājumos metodiskais atbalsts sniedzams atbilstoši institūciju kompetencei:

- par FPR funkcionalitāti un ziņu aktualizēšanu – Iekšlietu ministrija, PMLP;
- par apbedīšanas dziļuma, gruntsūdens līmeņa, virsapbedījuma un sabiedrības veselības aspektiem – Veselības ministrija, Veselības inspekcija;

³⁰ Likuma pārejas noteikumu 2. punkts

³¹ Turpat

³² Likuma pārejas noteikumu 1. punkts

- par kapsētas projekta vai arhitektoniskā risinājuma koncepcijas kultūrvēsturiskajiem aspektiem un kultūrvēsturisku vērtību saglabāšanu – Kultūras ministrija, NKMP un citas kultūras nozares institūcijas;
- par Kapsētu likuma piemērošanu pašvaldību kompetences un pārvaldības jautājumos – VARAM.

Sagatavots: 14.09.2026.

Sagatavojusi: VARAM Pašvaldību departamenta Pašvaldību darbības tiesiskā nodrošinājuma nodaļa

Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauce uz avotu ir obligāta